

ÚSTAV PRO ODBORNĚ TECHNICKÉ ZJIŠŤOVÁNÍ
PŘÍČIN LETECKÝCH NEHOD
Beranových 130
199 01 PRAHA 99

Č.j.: 111/03/ZZ

ZÁVĚREČNÁ ZPRÁVA

o odborném zjišťování příčin letecké nehody

vrtulníku R 22, OK-XIF

letišťe Roudnice nad Labem dne 23. dubna 2003

**Praha
Červen 2003**

A) Úvod

Dne 23. dubna 2003 obdržel Ústav pro odborně technické zjišťování příčin leteckých nehod (dále jen ÚZPLN) oznámení o letecké nehodě vrtulníku tuzemského provozovatele, typu R 22, poznávací značky OK-XIF, která se stala v 10.24 h UTC na letišti v Roudnici nad Labem.

B) Informační přehled

Po přistání vrtulníku z výcvikového letu byl vrtulník vlivem nárazového větru otočen o 180° a převrácen na záda. Událost šetřila komise ÚZPLN v součinnosti s PČR ve složení:

- předseda komise Milan Pecník, člen komise Ing. Lubomír Střihavka
Závěrečnou zprávu vydal ÚZPLN dne 24.června 2003.

Hlavní část zprávy obsahuje:

- 1) Faktické informace
- 2) Rozbory
- 3) Závěry
- 4) Doporučení ke zvýšení bezpečnosti
- 5) Přílohy

1. FAKTICKÉ INFORMACE

1.1 Průběh letu:

Zahájené výcvikové lety, v ten den s třetím žákem v pořadí, přerušil pilot instruktor po dvou letech po okruhu z důvodu zesilujícího nárazového větru. Po přistání na místě před plnicí stojánkou a vystoupením pilota-žáka z vrtulníku se začal vrtulník se současným zvednutím přídě otáčet doleva. Přes okamžitý zásah instruktora do řízení se nepodařilo pohyb vrtulníku vzad a přídí nahoru zastavit a vrtulník se po otočení vlevo o 180° převrátil na levý bok s následným poškozením.

1.2 Zranění osob

Ke zranění nedošlo

1.3 Poškození vrtulníku

Došlo k celkovému poškození vrtulníku. Charakter poškození je odpovídající popisu vzniklé události. Detailní ohledání dalších poškození nemá vliv na vznik nehody. Spojovací elementy rotujících částí byly zajištěny předepsaným způsobem a neporušeny. Pohonná jednotka a přenos kroutícího momentu na hřídel hlavního nosného rotoru byl zjevně bez závad, což je dokázáno charakterem poškození rotujících částí, stopami v terénu zanechaných těmito částmi a vyvléknutím hnacích řemenů pohonu. Odhadnutá škoda na vrtulníku činí cca 1,5 mil Kč.

1.4 Ostatní škody

K ostatním škodám nedošlo.

1.5 Informace o osobách

Pilot instruktor, věk 44 let, je držitelem průkazu způsobilosti pilota vrtulníků č. CZ/001225649 vydaného dne 3.12.2003 a platného do 3.6.2003. Na vrtulnících celkem nalétal 3 982h, z toho jako instruktor 993h. Za poslední měsíc nalétal s vrtulníkem R 22 16h, z toho jako instruktor 14h 48'.

1.6 Informace o letadle

Vrtulník americké výroby, typ Robinson R 22 Mariner, poznávací značky OK-XIF, výrobní číslo 2233M, rok výroby 1993. Výrobce Robinson Helicopter comp., USA. Celkový nálet draku 2396 h 12 min. Nálet draku od poslední opravy 396 h 12 min. Vrtulník má platné osvědčení o letové způsobilosti č. 4575 vydaného Státní leteckou inspekcí dne 13.5.1993 a platné do 30.6.2003. Pojištění odpovědnosti za způsobené škody provozem vrtulníku je uzavřeno na období do 23.6.2003. Údržba vrtulníku byla prováděna podle platných postupů stanovených výrobcem. Závady na vrtulníku před letem a během letu nebyly zaznamenány. Hmotnost vrtulníku a jeho vyvážení byly ve stanovených limitech. Uvedený typ vrtulníku nemá pojezdová kola, podvozek je tvořen párem ližin.

1.7 Meteorologická situace

Všeobecná situace: - v týlu mělké tlakové níže nad Slovenskem proudil nad území České republiky chladnější a labilní vzduch ze severu. Přízemní vítr 340–040°/8-16 KT s možnými nárazy o rychlosti 25 KT.

Skutečný stav počasí v době mezi 10.00 až 11.00h UTC dne 23.4.2003 na stanici Doksany: vítr 350°, 10-12 KT, dohlednost 35-40 km, oblačnost 3/8 Cu, teplota vzduchu +16,4°C.

1.8 Radionavigační a vizuální prostředky

V uvedenou dobu byly všechny prostředky provozuschopné - dále nezjišťováno.

1.9 Spojovací služba

Spojení během letu se službou AFIS LKRO bylo bez přerušení.

1.10 Informace o letišti

Letiště bylo v době přistání provozuschopné. Povrch v místě letecké nehody byl travnatý, suchý a únosný. Stav letiště neměl vliv na vznik nehody.

1.11 Letové zapisovače a ostatní záznamové prostředky

Nevyužito.

1.12 Popis místa nehody a trosek

Místo letecké nehody se nacházelo na ploše letiště 28,5 m před benzínovou čerpací stanicí. Po nehodě se vrtulník nacházel v převrácené poloze na levý bok, ocasní částí směřující k místu čerpací stanice. Stopy zanechané v terénu pochází od účinku rotujících částí vrtulníku a pohybem vypovídajícím o jeho otočení o 180° doleva se současným dotykem listů ocasního vyrovnávacího rotoru s povrchem. Další rotace vrtulníku byla způsobena náhlým poklesem vyrovnávacího účinku ocasního vyrovnávacího rotoru. Pokles účinku ocasního rotoru byl způsoben totální destrukcí jeho listů v důsledku střetu s terénem. Listy byly odděleny 50 mm od kořene. Následná rotace způsobila kolizi listů hlavního nosného rotoru s terénem a jejich těžké poškození. Jeden list byl 0,8m od kořene zdeformovaný a ohnutý o 90° nahoru, druhý list byl rovnoměrně ohnutý směrem nahoru. Ve vzdálenosti 1,5 m před nosem vrtulníku se nacházelo levé čelní zasklení kabiny, toto bylo pilotem instruktorem násilně zevnitř kabiny vykopnuto.

Ohledáním vrtulníku byla zjištěna tato poškození:

- celková destrukce listů hlavního nosného rotoru
- celková destrukce listů ocasního vyrovnávacího rotoru

- celková destrukce zasklení čelního skla
- silná deformace konzoly ocasního nosníku v 1/3 od vetnutí do trupu
- přerušení náhonu ocasního vyrovnávacího rotoru v 1/3 od vetknutí do trupu
- zvlnění potahu kabiny v místě uchycení hřídele hlavního nosného rotoru do trupu
- pohonná jednotka násilně zastavena, motor bez zjevného vnějšího poškození
- vyvléknutí a přetržení hnacích řemenů pohonné jednotky
- drobné poškození podvozkových ližin
- ocasní vzpěra ve 2/3 zdola zdeformovaná a nalomená.

Ohledáním ovládacích prvků v kabině bylo zjištěno:

- zapalování motoru v poloze „vypnuto“
- palubní síť v poloze „vypnuto“
- spojka převodovky v poloze „zapnuta“

1.13 Lékařské a patologické nálezy

Nikdo z posádky ani cestujících nebyl zraněn.

1.14 Požár

Nebyl indikován.

1.15 Pátrání a záchrana

Nevyužito.

1.16 Testy a výzkum

Nevyužito.

1.17 Informace o provozních organizacích

Předletová příprava a kontrola letadla před letem proběhla dle výpovědi velitele letadla v souladu s platnými předpisy a s ohledem na plněné úkoly letového dne.

1.18 Doplnkové informace

Po přistání se vrtulník vzdušným poježděním přiblížil k místu pro plnění pohonných hmot. Vzhledem k situaci, že na místě plnění stálo jiné letadlo, které bylo překážkou pro bezpečné přiblížení vrtulníku, vydal pilot instruktor pokyn pilotovi-žákovi, aby vystoupil z vrtulníku a pomohl stojící letoun odtlačit. Pilot-žák vykonal uvedený pokyn. Po vystoupení této osoby z paluby se vrtulník začal zvedat nosem nahoru a stáčet se doleva.

1.19 Způsoby odborného zjišťování příčin

Odborné zjišťování letecké nehody spadá do kompetence ÚZPLN.

2. ROZBORY

Po přerušení výcvikového letu z důvodu zesilujícího nárazového větru a přistání vrtulníku se pilot instruktor vzdušným poježděním přiblížil k místu plnění pohonných hmot. Rychlost větru se v době vzniku nehody pohybovala v hodnotách 10 -12 KT. Po vystoupení pilota-žáka a před uvažovaným dalším vzdušným poježděním došlo náhle vlivem nárazu větru ke zvednutí přídě vrtulníku a jeho následného otočení o 180° vlevo a překlopením na levý bok. Vrtulník byl značně poškozen.

3. ZÁVĚRY

Pilot měl odpovídající kvalifikaci pro let s uvedeným typem vrtulníku a v době nehody byl zdravotně způsobilý pro vykonání letu. Počasí pro let vyhovovalo, hodnoty nárazového větru nepřesahovaly povolené limity a omezení pro uvedený typ vrtulníku. Stav letiště neměl vliv na vznik nehody. Vrtulník byl před letem i během něho bez závad. Událost je klasifikována jako letecká nehoda.

Hlavní příčinou letecké nehody vrtulníku byl silný poryv větru, na který pilot instruktor nestačil včas reagovat řízením vrtulníku.

4. DOPORUČENÍ KE ZVÝŠENÍ BEZPEČNOSTI

Provozovatel v Provozní příručce upraví postup a povolený režim motoru provozovaných vrtulníků při pohybu v okolí místa pro plnění pohonných hmot.

Provozovatel v Letištním řádu upraví postup při vyčkávání pro plnění pohonných hmot do vrtulníku při pracujícím motoru, s ohledem na umístění plnicího stanoviště vzhledem k místním povětrnostním podmínkám.

Splnění provedených opatření oznámí provozovatel na OCL MD Praha.